

Аранђел Смиљанић*

Универзитет у Бањој Луци
Филозофски факултет
Одсек за историју

ДУБРОВАЧКО ПИСМО ВОЈВОДИ РАДИЧУ САНКОВИЋУ ПОВОДОМ ПРОДАЈЕ ПРИМОРЈА

1399, мај 17.

Сажетак: Дубровчани су 17. маја 1399. упутили писмо војводи Радичу Санковићу, као одговор на његово писмо којим се жалио због продаје Приморја. Он је истицао како је то учињено без његовог знања, и да је тиме био оштећен, јер је дио његове *племените баитне* био у уступљеном Приморју. Међутим, у свом писму Дубровчани су истицали како је управо војвода Радич био први који их је савјетовао да затраже од краља и Босне тај појас земљишта. Писмом су га још обавјештавали да ће учинити све код краља и станка како би он био обештећен. При крају писма су га позивали на састанак како би се отклонили сви проблеми који су оптерећивали међусобне односе.

Кључне ријечи: Дубровчани, писмо, Радич Санковић, Приморје, краљ Остоја, Босна, замјена.

Врло брзо након ослобађања из тамнице Косача, у прољеће 1398, војвода Радич Санковић укључио се у политички живот са жељом да врати ранију моћ и прошири своју област. Он је већ у лето исте године јавио Дубровчанима о плану краља Стефана Остоје да им прода Приморје, уз савјете како да поступе у тој ситуацији. Чини се да је сам Радич у почетку имао знатног утицаја на преговоре око уступања Приморја. Међутим, убрзо је из њих потиснут, а на његово мјесто дошао је војвода Хрвоје Вукчић Хрватинић, као најмоћнији босански великаш у то вријеме. Средином јануара 1399. краљ Стефан Остоја је продао Дубровчанима Приморје, од чега је лично профитирао добивши дубровачко племство и кућу у њиховом граду. На сличан начин био је награђен и војвода Хрвоје. Све то је прилично погодило сујету војводе Радича, који је у прољеће 1399. почео вршити притисак на власти

* Ел. пошта: arandjelsmiljanic@yahoo.com

Општине. Прво је крајем марта тражио од њих зајам, који су они одбили изговарајући се тиме да то никоме не чине¹. Затим их је оптуживао да су његову *племениту земљу* купили од краља, без његовог одобрења, на шта су Дубровчани одговорили подсјећајући га да су то учинили по његовом савјету. Из дубровачког одговора чини се да би Радич пристао на уступање Приморја, али под условом да добије одговарајућу замјену, или да на неки начин буде обештећен². Зато су га и позивали да посјети њихов град, како би се ријешили сви проблеми. У почетку он је њихов позив игнорисао, те је изазивао и неке пограничне инциденте, који су окончани у августу 1399, када је Радич дошао у Дубровник, гдје је издао повељу којом је признао дубровачку власт над Приморјем, уз уступање свог баштинског села Лисац.

Извори и литература: М. Пуцић, *Споменици српски* I, 16, 18–21; Љ. Стојановић, *Повеље и писма* I–1, 127–129; Г. Сремошник, *Prodaja bosanskog Primorja Dubrovniku god. 1399. i kralj Ostoja*, GZM 40 (1928) 117, 125–126; Ј. Тадић, *Promet putnika kroz Dubrovnik u srednjem веку*, Dubrovnik 1939, 140; В. Ћоровић, *Хисторија Босне*, Београд 1940, 358, 362; М. Динић, *Државни сабор средњовековне Босне*, Београд 1955, 44; Ј. Мијушковић, *Хумска властeosка породица Санковићи*, ИЧ XI (1960) 17–54; С. Ћирковић, *Историја Босне*; М. Орбин, *Краљевство Словена*, Београд 1968; А. Бабић, *Diplomatska služba u srednjovjekovnoj Bosni*, Сарајево 1995, 71; С. Мишић, *Повеља војводе Радича Санковића Дубровнику*, ССА 6 (2007) 192; Е. Kurtović, *Veliki vojvoda bosanski Sandalj Hranic Kosača*, Сарајево 2009, 109; А. Смиљанић, *Дубровачко писмо војводи Радичу Санковићу*, ГПБ 6 (2013) 9–15.

Опис писма и ранија издања

Оригинално писмо које су Дубровчани 17. маја 1399. упутили војводи Радичу Санковићу није сачувано. Зато јесте његов препис који се налази у књизи Руска Христифоровића, и то на полеђини 17. листа,

¹ При томе су истицали да је и њихов врховни господар, краљ Жигмунд од њих тражио позајмицу, али су га такође одбили. М. Пуцић, *Споменици српски* I, 18–19; Љ. Стојановић, *Повеље и писма* I–1, 128.

² На неки начин, Радич је у овом случају био у праву, имајући у виду да је управо он био кључна личност у успостављању контакта Дубровчана са краљем Остојом. Зна се да је упућивао преко својих посланика савјете Дубровчанима, што су они користили при слању својих поклицара на краљевски двор. М. Орбин, *Краљевство Словена*, 349 (коментари С. Ћирковића).

који готово у потпуности испуњава. Почине и завршава знаком крста, са латинским датирањем испод писма. Препис је читљив и добро очуван, са ширим размаком између редова како се иде према његовом крају у односу на почетак.

Дубровачко писмо војводи Радичу поводом продаје Приморја досад је објављено два пута: М. Пуцић, *Споменици српски* I, 20–21; Љ. Стојановић, *Повеље и писма* I–1, 129.

*Текст писма***

+ Почтеном⁸ а³ намь мног(о)срѣд(ь)чном⁸ пригателью војводи Радич⁸ вѣд[ь] |2| владѣцаго дѣбровчкога кнеза и вѣд[ь] вьсе вѣпкине многосрѣд(ь)чно |3| поздравленикѣ. Примисмо листь ваше любве и развѣсмо |4| а⁴ цо намь ваша любовь⁵ пише, крѣ⁶ смо кѣпили ваш⁸ племенит⁸ |5| землю а безь твоѣга свѣта. На то вашои почтенои любвѣ |6| вѣд[ь]говар(а)мо крѣ том⁸ди⁷ писанию вѣд[ь] пригательства ти к намь свои брати⁸ |7| и пригателькѣм(ь) много се чѣдимо и би ни недраго крѣ нѣ с приликѣ своимь |8| пригателькѣм(ь) такѣзи ѣписоват[ь] крѣ ми тѣзи землю брезь твоѣга |9| прѣво навластитого свѣтованиа како си насъ свѣтовалъ нѣсмо били |10| искали. Нѣ потомь како насъ ваша любовь⁹ свѣтова и наѣчи, питасмо |11| вѣд[ь] г(о)спо(д)ина краля и вѣд[ь] вьсе Босне теи землѣ. И вни по них(ь) м(и)л(о)сти вьси |12| кѣпно наамь даше и записаше вней землѣ с м(и)л(о)стию и съ ѣтвержденикѣм(ь). |13| Я крѣ за пригательство истина к крѣ имате з б(о)гом(ь) мн(о)го пригатель |14| да такои к намь видѣть крѣ мимо дѣбровникѣ болѣга пригателя |15| ваша любовь неима, а том⁸ди к б(о)гѣ свѣдатель и вьса земля а и твоѣа |16| любовь крѣ ми тебе имамо за срѣд[ь]чна и многолюбима по срѣдѣ нашега |17| срѣд[ь]ца¹⁰ колико наш⁸ д(ѣ)ш⁸. Я крѣ цо би било за ваше векѣ и за замѣн⁸ |18| б(о)гѣ вѣ нѣсмо се пощед(и)ли, искали смо и ищемо и искати кѣмо вѣд[ь] г(о)спо(д)ина краля и вѣд[ь] |19| Босне кои по них(ь)

** Редакција издања и превода: Т. Суботин Голубовић.

³ М. Пуцић: и.

⁴ Код М. Пуцића изостављено.

⁵ Љ. Стојановић: *любавь*.

⁶ Љ. Стојановић: *кере*.

⁷ М. Пуцић: *том⁸*.

⁸ М. Пуцић: *врати*.

⁹ М. Пуцић: *любавь*.

¹⁰ М. Пуцић: *града*.

м(и)л(о)сти мнимо крѣ те љчин(и)ти добрѣ како вѣде с приликѣ. |20| Нѣ
много желимо и хѣтѣли бисмо да се с вашом(ѣ) почтеном(ѣ) любовомъ
|21| станемо навластитѣ за сеи работѣ и за инѣ работѣ да побесѣдимѣ |22|
какѣ срѣд(ѣ)чни пријателѣ.

Испод текста преписа писма налази се латински писан датум: ad
XVII magis 1399.

Превод

+ Поштованом и нашем многосрдачном пријатељу војводи Радичу од владајућег дубровачког кнеза и од све Општине – многосрдачни поздрав. Писмо Ваше љубави примили смо и разумјели смо како нам Ваша љубав пише да смо купили Вашу племениту земљу, и то без Вашег савјета. На то Вашој поштованој љубави одговарамо, јер том писању твог пријатељства к нама, својој браћи и пријатељима, много смо се чудили и није нам било драго, и нисмо очекивали од неког кога сматрамо својим пријатељем, јер ми ту земљу без твога првог посебног савјетовања, како си нас савјетовао, не би уопште ни тражили. Али како нас је Ваша љубав савјетовала и научила, затражили смо од господина краља и све Босне те земље. И они су по својој милости дали и записали све заједно оне земље, с милошћу и потврђивањем. Истина је да божјом вољом имате много пријатеља, али како ми видимо, осим Дубровника Ваша љубав нема бољег пријатеља, а томе је Бог свједок, као и сва земља, а и твоја љубав, јер ми тебе имамо за срдачног и многољубљеног пријатеља, и то пуним срцем колико и нашу душу. А оно што би било за Ваше добро и за замјену, бог зна нисмо се штедјели, тражили смо, тражимо и тражићемо како од господина краља, тако и од Босне, и ако буде каквог добра – то ће бити према њиховој милости. Још много желимо и хтјели бисмо да се састанемо са Вашом поштованом љубави, посебно због ових послова, али и због других послова да разговарамо као срдачни пријатељи.

Дипломатичке особености писма

Писмо које су Дубровчани упутили војводи Радичу 17. маја 1399. нема видљивих дипломатичких особености. Након краће интитулације и салутације, слиједи експозиција, уобичајена за њихову оновремену преписку. Чак је и крај писма, тачније његове завршне форме, готово идентичан са писмима које су му слали у претходном периоду, као и у

оном који је слиједио¹¹. По томе изгледа да и једна и друга страна нису били превише оптерећени ословљавањем и атрибутима који су уз то обично ишли. Очигледно да је и властима Општине и Санковићу прије свега било важно да кроз ову преписку ријеше проблеме који су сметали квалитетнијем развоју међусобних односа.

Установе и важнији термини

Замјна, 17 (ред у изворнику) – у средњовјековној Србији баштина је била неприкосновено добро. Између осталог, посједник је баштину могао мијењати, али искључиво својом добром вољом, што је морао да поштује и сам цар. У дипломатичкој грађи забиљежена је замјена посједа – од села до читавих жупа¹². Остаје отворено питање да ли се исто могло чинити у Босни. Овај податак могао би да укаже да је иста могућност постојала, или се можда радило само о пустим жељама војводе Радича Санковића, огорченим због продаје Приморја којом није добио ништа, иако је у тој области имао своју баштину.

Литература: *ЛССВ*, 31–33 (Р. Михаљчић, С. Ћирковић), 213–214 (Р. Михаљчић).

¹¹ Писмо је по форми, па и по обиму, готово идентично оном које су Дубровчани упутили војводи три мјесеца касније. О томе више видјети у: А. Смиљанић, *Дубровачко писмо војводи Радичу Санковићу*, ГПБ 6 (2013) 9–15.

¹² О једном таквом примјеру више видјети у: М. Шуица, *Повеља цара Уроша о замени посједа између кнеза Војислава и челника Мусе*, ССА 2 (2003) 143–166.

Arandel Smiljanić

Université de Banja Luka

Faculté de Philosophie

Département d'Histoire

**LETTRE DE RAGUSE AU VOIVODE RADIČ SANKOVIĆ
A LA SUITE DE LA VENTE DU PRIMORJE**

1399, mai 17

Résumé

Le 17 mai 1399 les Ragusain adressent une lettre au voïvode Radič Sanković, en réponse à une lettre de protestation de ce dernier suite à la vente du Primorije (Littoral), car, selon lui, cela s'était fait sans son autorisation. Les Ragusains rejettent cette allégation en soulignant qu'ils ont précisément acheté le Primorije sur son conseil. Ils rappellent aussi leur amitié à l'égard de Radič, laquelle leur a commandé d'intervenir auprès du roi pour que le voïvode Radič soit dédommagé comme il convient en raison de la terre perdue du fait de cette vente. De ce fait, ils le convie à une réunion afin de résoudre le différent qui les sépare. Ce n'est que vers la fin du mois d'août que Radič a accepté cette invitation et délivré une charte à Dubrovnik par laquelle il reconnaissait la cession du Primorije, avec la vente de son village patrimoine de Lisac, ce qui a mis un terme au différent apparu dans leurs rapports.

Mots-clés: Ragusains, lettre, Radič Sanković, Primorije (Littoral), roi Ostoja, Bonsie, compensation.